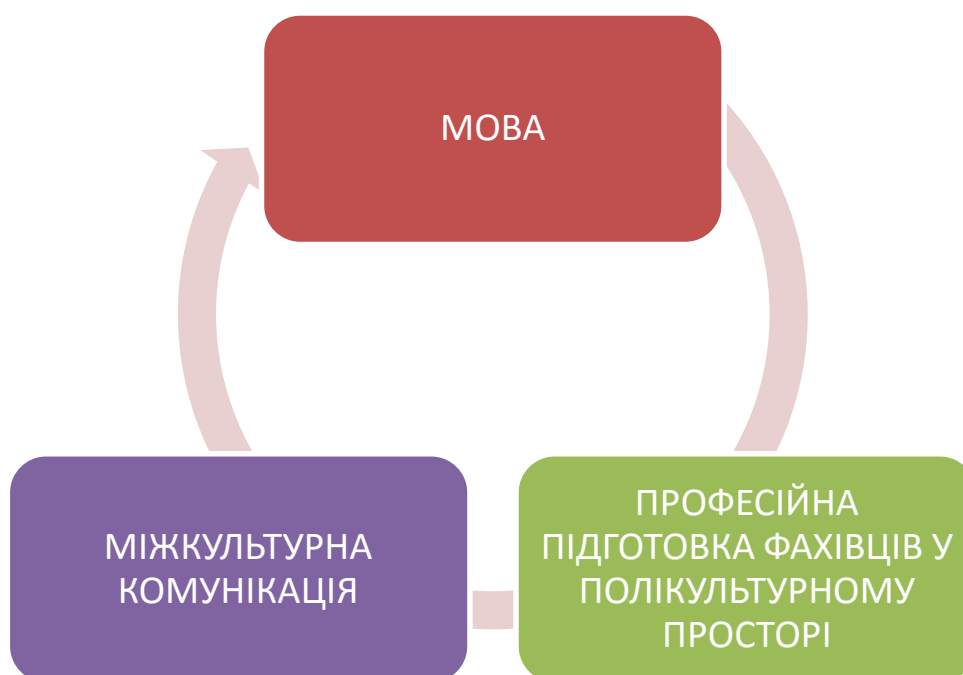

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У
ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ»

ОДЕСА – 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Секція теоретичної та прикладної лінгвістики

Південного регіонального наукового центру НАН і МОН України

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ»**

16.05.2016 - 17.05.2016

Одеса – 2016

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Т. І. Койчева доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Заступник голови:

Т. М. Корольова доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри перекладу і теоретичної та
прикладної лінгвістики
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Члени оргкомітету:

О. В. Попова кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики,
співдиректор Освітньо-культурного центру
«Інститут Конфуція» ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» з українського боку;

Дін Сінь кандидат психологічних наук, доцент гуманітарного
Інституту Харбінського інженерного університету,
співдиректор Освітньо-культурного центру «Інститут
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
з китайського боку

Відповідальний секретар конференції:

Т. В. Стоянова відповідальний секретар Освітньо-культурного центру
«Інститут Конфуція» ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

УВАГА ДО ЯВИЩ СИНТАКСИСУ У ЕТИМОЛОГО- СЕМАНТИЧНОМУ СЛОВНИКУ І.І. ОГІЄНКА

Значною подією в історії розвитку української лексикографії було видання 4-х томів «Етимолого-семантичного словника» І. І. Огієнка¹ [8]. Спробуємо акцентувати увагу на елементах функціонально-семантичного аналізу лексики у ЕССУМ в аспекті сучасних напрямків діалектологічних досліджень. Ця найбільша лексикографічна праця ученого, яка побачила світ у журналі «Віра й культура», так і не була надрукована окремим виданням за життя автора. Чотиритомний словник вийшов пізніше у Вінніпезі (1979–1994 рр.) стараннями Ю. Мулика-Луцика. Як відомо, на час укладання ЕССУМ І.І. Огієнко вже мав чималий досвід лексикографа [1, с. 7].

Нами виділено декілька сучасних **теоретичних напрямків**, що розроблялися в українській діалектології останнього часу, і які простежуємо у методологічних засадах опису лексики в ЕССУМ, а саме: засади теорії транспозиційного синтаксису, динаміки семантичної структури діалектної лексики [2, с. 34–35]. **Метою** нашого дослідження є аналіз деяких особливостей укладання словникових статей у ЕССУМ.

І. І. Огієнко звертав увагу на те, що синтаксична будова мови перебуває в тісному зв'язку з розвитком категорій мислення. Учений, розвиваючи концепцію О.О. Потебні [3], утверджував домінування граматики над мисленням, яке виявляється в тому, що мова не просто виражає готову думку, але членує її, оформлює, інтерпретує її, збагачуючи своїм граматичним значенням. Автор довів, що в основі змісту речення лежить психологічне судження, яке в ньому виражене. І. І. Огієнко поділяв прогресивні погляди Л.А. Булаховського, який пов'язував синтаксичні конструкції мови з формування смислових цілостей – надфразових єдностей [4, с. 8]. Розвинув І. І. Огієнко і принципову наукову засаду С.Й. Смаль-Стоцького, що полягала

в орієнтації при дослідженні синтаксису на живе українське мовлення. У статті «Історія української граматичної термінології» І.І. Огієнко назвав С.Й. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера «творцями теперішньої нашої термінології» [5, с. 11–113; 6]. Автор з надзвичайною увагою ставився не лише до власне лексичної семантики досліджуваних номінативних одиниць, але і побіжно аналізував у ЕССУМ процеси творення слів, що постають внаслідок синтаксичної деривації, трансформації пропозитивних, комунікативно зумовлених синтаксичних конструкцій. Розглянемо деякі приклади. Увага у методологічних засадах ЕССУМ до комунікативних засобів формування висловлення, а саме, представлення різних вигуків і часток, сполучників у їх семантичній повноті, свідчить про зацікавленість автора комунікативними особливостями живого народного мовлення, одиницями діалектного тексту, вербалізацією мовленнєвих інтенцій тощо.

Аналізуючи у ЕССУМ прислівник «бігме» [7, с. 138], І. І. Огієнко зазначає: «Бігме – легка божба: доправди, справді, дійсно, так. Ось в інтермедії Якова Гаватовича 1619 р. знаходимо «богме», «бугме». Часте слово в західньоукраїнських говорах, мало знане в східних. Походження його темне. Ів. Франко: «Галицько-руські народні приповідки» 1901 р. с. 36 подає, що «бігме» – мабуть скорочена формула стародавньої присяги: Біг мене покарай або Біг мені свідок; пор. німецьке Bei Gott, сербське «Бога ми». Можливо ще, що це «Біг йме» мене, коли неправду кажу (пор. ходити-ме з ходити йме). Словник Бориса Грінченка подає тільки «бігмáтися» – божитися». Перед нами приклад аналізу явища синтаксичної транспозиції в історичному аспекті. Нині, як відомо, в українській діалектології дериваційні процеси лексики на ґрунті синтаксичної транспозиції є маловивченими і пов'язані, в першу чергу, з дослідженням живого діалектного мовлення, діалектних текстів. Можемо зробити **висновки** про актуальність наукового підходу до лексикографічного опрацювання матеріалу у праці І.І. Огієнка на сучасному етапі розвитку українського мовознавства в цілому.

Література

1. Мулик-Луцик Ю. Передмова до «Етилого-семантичного словника української мови» в контексті лексикографічних праць його автора / Ю. Мулик-Луцик // Етимолого-семантичний словник української мови: в 4-х томах / І. І. Огієнко / [гол. ред. Ю. Мулик-Луцик]. – Вінніпег, Канада. – Т. І. – 1079. – С. 1–11.
2. Гриценко П.Ю. Моделювання системи діалектної лексики / П.Ю. Гриценко. – К. : Наук. думка, 1984. – 255 с.
3. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике : в 3-х томах / А. А. Потебня. – М. : Просвещение, 1958. – Т. 1–2. – 1079, 55 с.; 1968 – Т. 3. – 536 с.
4. Булаховський Л.А. Питання синтаксису простого речення в українській мові / Л.А. Булаховський // Дослідження з синтаксису української мови. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 11–43.
5. Огієнко І.І. Історія української граматичної термінології / І.І. Огієнко // Записки Українського Наукового Товариства в Києві. – К., 1908. – Кн. 1. – С. 111–113.
6. Смаль-Стоцький С., Гартнер Ф. Граматика руської мови / С. Смаль-Стоцький, Ф. Гартнер. – 3-є переробл. вид. – Відень, 1914. – 202 с.
7. Денисова С.П. Типологія категорій лексичної семантики / С.П. Денисова – К. : Вид-во Київського держ. лінгвістичногв ун-ту, 1996. – 294 с.
8. Огієнко І.І. Етимолого-семантичний словник української мови: в 4-х томах / І. І. Огієнко // [т.т. 1–3 – гол. ред. Ю. Мулик-Луцик; т. 4 – гол. ред. проф. д-р Магдаліна Куцюк]. – Вінніпег, Канада : Вид-во Trident Press Ltd. – Т. І. – 1079. – 365 с.; Т. 2. – 400 с.; Т. 3. – 416 с.; Т. 4. – 557 с.

Світлана Юхимець

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

ТИПОЛОГІЧНІ ЛІНГВІСТИЧНІ РИСИ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО (НОВИННОГО) ДИСКУРСУ

Серед безлічі текстів, щодня вироблюваних і поширюваних ЗМІ, чітко виділяються окремі типи телевізійних текстів, що мають стійкі ознаки на усіх рівнях: на рівні формату, на рівні змісту, на рівні мовлення – це новинні тексти [1].

Об'єкт дослідження: телевізійний (новинний) дискурс

Предмет дослідження: лінгвістичні параметри досліджуваного типу дискурсу.

Мета дослідження: виявити комунікативну специфіку телевізійного (новинного) дискурсу, дослідити притаманні даному типу дискурсу